

LUBLIN W KULTURZE, KULTURA W LUBLINIE

DZIEDZICTWO KULTUROWE MIASTA OD ŚREDNIOWIECZA DO WSPÓŁCZESNOŚCI

pod redakcją
Piotra Dymmela i Roberta Jopa

LUBLIN 2018

Wydawca
Archiwum Państwowe w Lublinie

© Copyright by Archiwum Państwowe w Lublinie, Lublin 2018

ISBN 978-83-938833-7-0

Adiustacja i korekta
Jagoda Hunek

Okładka
Marek Popielnicki

Skład, druk i oprawa
Petit. Skład–Druk–Oprawa
www.petit.lublin.pl

PROJEKT ZREALIZOWANY
DZIĘKI WSPARCIU
MIASTA LUBLIN

SPIS TREŚCI

Słowo od prezydenta miasta	9
Wprowadzenie	11
MIASTO – PRZESTRZEŃ – MIESZKAŃCY	
Dagmara KOCIUBA	
Kształtowanie się krajobrazu kulturowego Lublina na tle uwarunkowań przyrodniczych, rozwoju przestrzennego i urbanistycznego miasta	17
Paweł JUSIAK	
Obraz miasta Lublina w kronikach i pamiętnikach z XVI i XVII wieku	41
Grażyna JAKIMIŃSKA	
Rodzina mieszczańska w Lublinie i jej codzienność w XVI i XVII wieku	55
Jan DOKTÓR	
Lubelskie początki Sejmu Czterech Ziem	75
Henryk GMITEREK	
Dysputy wyznaniowe w Lublinie na przełomie XVI–XVII wieku	87
Maciej SOBIERAJ	
Fundatorzy i benefaktorzy lubelskich klasztorów w XVII–XVIII wieku	99
Wiesław BONDYRA	
Lublin w czasach sądów trybunalskich w XVIII wieku	131
Małgorzata KOŚKA	
Klasztory lubelskie w XIX wieku w świetle źródeł urzędowych przechowywanych w Archiwum Głównym Akt Dawnych	141

Natalia PRZESMYCKA	
Przeobrażenia przestrzenne XIX-wiecznego Lublina na tle ówczesnej europejskiej myśli urbanistycznej	153
Edyta TARGOŃSKA	
Najstarszy ogród w mieście – Ogród Saski w materiałach archiwalnych zgrupowanych w Archiwum Państwowym w Lublinie	171
Justyna DUDEK	
Codziennosc tużpowaennego Lublina 1944–1945	183
Barbara CENTEK	
Zdzisław Bradel w sferze zainteresowań lubelskiej Służby Bezpieczeństwa	213
Anna CZAPLA, Natalia SOSNOWSKA	
Lublin w nowej szacie. O najnowszych zmianach nazw ulic miasta (1985–2017)	227
ZABYTKI SZTUKI – ARCHITEKTURA – TWÓRCY	
Urszula MAZURCZAK	
Grecki i łaciński wariant Piety. Pieta z Konopnicy w Muzeum Narodowym w Poznaniu	241
Małgorzata KIERCZUK-MACIESZKO	
Komisja inwentaryzacyjna kościół poddominikańskiego w Lublinie z 1888 r.	257
Paweł SYGOWSKI	
Jak cerkiew grecka pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Lublinie stała się w XIX w. cerkwią rosyjską	269
Elżbieta PRZESMYCKA	
Architektoniczno-urbanistyczne dziedzictwo Lublina okresu 1918–1939	285
Elżbieta BŁOTNICKA-MAZUR	
Architektura modernizmu w Lublinie. Zabytek czy przeżytek?	309
Dariusz KOPCIEWSKI	
Prace konserwatorskie przy wybranych zabytkach sakralnych Lublina w XXI wieku ..	323
KSIĄŻKI – BIBLIOTEKI – ZBIORY	
Magdalena BENDOWSKA	
Drukarstwo żydowskie w Lublinie w drugiej połowie XVII wieku	339

Wojciech MICHAŁSKI	
Wybrane dzieła z biblioteki dawnego klasztoru Bernardynów w Lublinie jako ślady znaczenia tego ośrodka dla lokalnej kultury	351
Magdalena PIWOWARSKA	
Listy i pamiątki po doktorze Karolu Zagórskim w zbiorach Muzeum Historii Miasta Lublina – Oddział Muzeum Lubelskiego	367
Agata RYBIŃSKA	
O lubelskich korzeniach i zasługach rodziny Arct	385
Ewa ZIELIŃSKA	
Rękopiśmienny przewodnik po Lublinie i guberni lubelskiej z roku 1886	401
Arkadiusz ADAMCZUK	
Działalność edytorska bibliofilów lubelskich	423
Jolanta WASILEWSKA	
Prace konserwatorskie dokumentów królewskich (XIV–XVIII w.) ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej KUL	431
Iwona KASIURA	
Stan zachowania druków z lubelskiej oficyny jezuitów znajdujących się w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL	445
ŻYCIE LITERACKIE, KULTURALNE I NAUKOWE	
Mieczysław MEJOR	
Poeta Sebastian Fabian Klonowic zapoznanym kompozytorem – zbiór pieśni <i>Hebdomas</i> (1581 r.)	457
Anna JEZIORKOWSKA-POLAKOWSKA	
Malwina Meyersonowa – życie i twórczość w służbie społeczeństwa	469
Krzysztof GOMBIN	
Pokazy curiosów w Lublinie na przełomie XIX i XX wieku. „Kultura atrakcji” czy popularyzacja wiedzy?	481
Jan LEWANDOWSKI	
Warunki życia kulturalnego w Lublinie w latach okupacji austriackiej (1915–1918)	493
Agnieszka KOŚCIUK-JAROSZ	
„Frak modnie przykrojony, lakierków para fest” – karnawał w przedwojennym Lublinie w świetle prasy lokalnej	505

Elżbieta MATYASZEWSKA	
Konstanty Kietlicz-Rayski i jego lubelski ślad	523
Małgorzata SURMACZ	
Janusz Świeży (1884–1962). Etnograf z zamiłowania	541
Artur HAMRYSZCZAK	
Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych	
– jedyna taka instytucja naukowa w Polsce	555
Antoni KRAWCZYK	
Działalność kulturalna	
Lubelskiego Oddziału Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych	571
Marcin KRUSZYŃSKI	
„Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”	
– parę słów o najważniejszym czasopiśmie naukowym lubelskiego	
UMCS / lubelskiego świata nauki w okresie Polski Ludowej i PRL	583
Agnieszka PRYMAK-SAWIC	
Lublin literacki i Lublin w literaturze („wczoraj” i „dziś”)	595